

**KOMÁROM-ESZTERGOM VÁRMEGYE KÖZGYŰLÉSÉNEK
ALELNÖKE**

VI/12-2/2023

ELŐTERJESZTÉS

**Komárom-Esztergom Vármegyei Közgyűlésének
2023. április 27-ei ülésére**

Tárgy: Tájékoztatás a Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzata környezet- és klímavédelmi tevékenységéről

Előterjesztő: Borsó Tibor, a közgyűlés alelnöke

Előadó: Hummel Rudolf főosztályvezető

Tisztelt Közgyűlés!

A vármegyei közgyűlést utoljára a 2022. április 28-ai ülésen tájékoztattuk a tárgyban végzett tevékenységekről. Jelen előterjesztés Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzatának azóta eltelt időszakban végzett környezet-és klímavédelmi tevékenységeit foglalja össze.

A.) Környezetvédelmi tevékenységek

Mint Önök által is ismert, a megyei önkormányzat számára kiemelt feladat a környezetvédelem. A releváns környezetvédelmi feladatokat az alábbi jogszabályok határozzák meg:

A környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII. törvény** (Kvt.) az alábbi feladatokat határozza meg a vármegyei önkormányzatok számára:

46. § (2) A vármegyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében

a) a települési önkormányzatokkal és az illetékes megyei területfejlesztési tanáccsal egyeztetve megyei környezetvédelmi programot készít a 48/D. §-ban foglaltak szerint, amelyet a megyei közgyűlés hagy jóvá;

b) előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;

c) állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezetével kapcsolatban;

e) javaslatot tehet települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására.

A környezetvédelmi feladatok hatékony ellátása érdekében a feladatellátásban is hangsúlyos szerepet kap a környezetvédelem. Ezt támasztja alá a vármegyei önkormányzati Hivatal szervezeti struktúrája is, ahol a Területfejlesztési, Projektkoordinációs és Vidékfejlesztési Főosztályán belül kialakított területrendezési, környezetvédelmi és vidékfejlesztési osztály végzi az ilyen irányú tevékenységeket. Az itt dolgozó munkatársak közül kettő fő is rendelkezik szakirányú felsőfokú végzettséggel és ez irányú munka-és projekt tapasztalattal.

Komárom-Esztergom Megyei Környezetvédelmi Program

A program elnevezése „megyei” mert 2014.06.26-án került elfogadásra. A 2014-2020-as időtávú Komárom-Esztergom Megyei Környezetvédelmi Program 2020. december 31-ével hatályát veszítette, így az új, 2021-2027-es ciklusra vonatkozó program elkészítése elodázhatatlanná vált. A vármegyei közgyűlés a megyei környezetvédelmi program időbeli hatályát az 56/2021.(VII.15.) sz. közgyűlési határozattal az V. Nemzeti környezetvédelmi program elfogadásáig meghosszabbította.

Időközben az Országgyűlés 62/2022. (XII. 9.) OGY határozattal elfogadta a 2026-ig szóló 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programot, így a program megújítása is időszerűvé vált. Ennek megújítására 2023 évben kerülhet sor.

Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzata 2022 évben is törekedett a Megyei Környezetvédelmi Programban rögzített feladatok, tevékenységek (Program 3.1 Fejezete: a program végrehajtásával összefüggő feladatok) hatékony és eredményes megvalósítására az alábbiak szerint:

- koordináció a programok megvalósításában résztvevők között

Ez a 2021-27-es-as fejlesztési ciklusában megvalósuló környezetvédelmi projektek előkészítését és fejlesztését jelentette (TOP PLUSZ 1.2.1 „A” főtevékenységek megvalósítása: a megváltozott klimatikus viszonyokhoz való alkalmazkodást szolgáló települési vízrendezési pályázatok; TOP PLUSZ 2.1.1. az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését és a megújuló energiák fokozottabb hasznosítását célzó fejlesztések).

- megyei szintű szakági tervezés, tervekben érdekérvényesítés

2021 évben zajlott le a 2021-27-es fejlesztési ciklust megalapozó területi tervezési munka döntő hányada. Ennek keretében a környezetvédelmi szempontok mind a 2030-ig szóló területfejlesztési koncepcióban, mind a 2021-27-es időtávú megyei területfejlesztési programban hangsúlyos szerepet kaptak. A környezetvédelmi szempontok horizontális érvényesítését szolgálta még a területi tervekhez elkészített Stratégiai Környezeti Vizsgálat is. A környezetvédelmi hangsúlyokat a megyei területrendezési feladataink során is kiemelten szem előtt tartottuk. A környezeti szempontok a TOP PLUSZ kereteit meghatározó vármegyei integrált területi programban is hangsúlyos szerepet kaptak. A területi kiválasztási kritériumok közé bekerült a „vármegyei klímacélok megvalósításához való hozzájárulás” kritérium is. Ehhez a területi kiválasztási kritériumhoz a releváns pályázati felhívások területspecifikus mellékleteiben értékelési szempontokat is rendeltük, így a környezet-és klímavédelmi szempontok markánsan megjelennek a TOP PLUSZ pályázatok bírálatakor is. Tárgyidőszakban került sor a vármegyei integrált területi program 1. sz. módosítására 2022.04.28-án.

- adatok és információk szolgáltatása a környezetvédelmi feladatokhoz

Véleményeztük a Börzsöny és Visegrádi hegység, a Tatai Öreg-tó és a Gerecse különleges madárvédelmi (Natura 2000) területek fenntartási terveit

- szakmai segítségnyújtás települési önkormányzatok környezetvédelmi feladataihoz

E feladat keretében segítettük a települési környezetvédelmi programok és települési, településeggyüttesi klímastratégiák elkészítését, ilyen tárgyú projektek fejlesztését.

- koordináció a települések, kistérségek, szakhatóságok és fő szennyezők között

E feladat keretében működtetjük a megyei éghajlat-változási platformot és hoztuk létre 2019 őszén a Komárom-Esztergom Megyei Virtuális Erőmű Programot.

- Megyei környezet- és természet-védelmi információs rendszer kialakítása

Önálló információs rendszer ugyan nem került kialakításra. Viszont e tevékenységhez kapcsolódóan került elkészítésre a megyei klímastratégia és a megye 10.000 fő alatti településeire a Fenntartható Energia-és Klíma Akciótervek. Ezek a tervek számba veszik az egyes szereplők üvegházhatású gáz kibocsátásait, amiket a vármegyei önkormányzat folyamatosan monitoringoz.

Társadalmi kapcsolatok:

A vármegyei önkormányzat a fentebb felsorolt testületeken (megyei éghajlat-változási platform, megyei virtuális Erőmű Program) túl a környezetvédelmi tevékenységet folytató civil szervezetekkel is aktív kapcsolatot ápol. Ezek az alábbi szervezetek:

1. Esztergomi Környezetkultúra Egyesület
2. Dorogi Környezetvédelmi Egyesület
3. Gerecse Natúrpark, Által-ér Szövetség
4. Zöld Sziget Kör Tata
5. Ister-Granum Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás
6. Duna-Pilis-Gerecse Vidékfejlesztési Egyesület
7. Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Egyesület
8. Bakonyalja Kisalföld Kapuja Vidékfejlesztési Egyesület
9. Bakonyalja Környezetvédelmi és Turisztikai Egyesület
10. Klímabarát Települések Szövetsége (országos hatáskörű szervezet)

B.) A vármegyei önkormányzat klímavédelmi tevékenységei

E feladatok végzésére jogszabályi kötelezés nincs, így azokat a vármegyei önkormányzat önként vállalt tevékenységként látja el.

1. megyei klímastratégia megvalósítása, megyei éghajlat-változási platform működtetése

A megyei klímastratégia 2018.03.01-jén került elfogadásra, így a dokumentum elnevezésében még a „megyei” előtag szerepel. A vármegyei önkormányzat „Komárom-Esztergom Megyei klímastratégia készítése és éghajlat-változási platform létrehozása” címmel 2016. szeptember 1. - 2018. április 30. között nagyszabású környezetvédelmi akcióprogramot valósított meg KEHOP 1.2.0 forrásból. A projekt részletes tartalmáról a vármegyei közgyűlés 2021. október 1-jei ülésén már beszámoltunk. A projekt jelenleg az 5 éves fenntartási időszakban van. A projekt jelenleg a fenntartás 4. évében van.

2022 évben végzett tevékenységek:

- megyei éghajlatváltozási platform titkárságának működtetése
- Tatabánya megyei jogú város felülvizsgált klímastratégiája készítésének nyomon követése, a megyei klímastratégiával való összhang segítése. A Platform 2022.06.09-ei levelében elfogadásra javasolta a felülvizsgált stratégiát.
- 2022. június 1-jén megtartottuk az éghajlat-változási platform éves ülését, ezúttal Bábolnán, klímavédelmi tárgyú projektlátogatással egybekötve
- A vármegyei klímavédelmi tárgyú történéseket magában foglaló Hírleveleket készítettünk negyedéves gyakorisággal, 2022-ben összesen 4 alkalommal
- Részt vettük a Klímabarát Települések Szövetségének képzésén (viselkedésváltoztatási mesterkurzus, 2022.11.29-30.)
- Kapcsolódó projektrendezvényeken való részvétel (LIFE-CLIMCOOP projekt, 2022.05.25., 2022.12.08.)
- Részvétel a Tatai zöld kerekasztal működésében (részvétel a 2022.12.07-ei ülésen)

A 2017-2030-as időtávra készített megyei klímastratégia végrehajtásáról a Klímabarát Települések által készített módszertan szerint közbenső jelentést ajánlott készíteni a stratégia elfogadását (2018.03.01.) követő 5-7. évben. Ez 2023-2025 között lesz esedékes. A projekt a vármegyei önkormányzat honlapján belül aloldallal rendelkezik, ahol minden a projekthez kapcsolódó releváns információ megtalálható.

2. Települési klímastratégiák elkészítést is célzó KEHOP 1.2.1-es projektekben való közreműködés, a projektek szakmai megvalósításának segítése

A megyei klímastratégia mitigációs intézkedési javaslatai között szerepelt a települési klímastratégiák elkészítését célzó tevékenységek végrehajtása. A települési klímastratégiák készítését KEHOP 1.2.1-es pályázati források segítették/segítik.

Komárom-Esztergom vármegyében 5 településeggyüttesi 1 megyei jogú városi és két városi klímastratégia készült el, ezek az alábbiak szerint:

- Baj-Vértesszőlős
- Kisbér-Bábolna
- Nyergesújfalú-Lábatlan
- Naszály-Kocs-Mocsa
- Szomód-Neszmély-Dunaalmás
- Tatabánya megyei jogú város (felülvizsgálat)
- Tata város
- Komárom város

A vármegyei Önkormányzati Hivatal illetékes munkatársai segítették a fenti projektek eredményes megvalósítását.

3. Országos Virtuális Erőmű Programban való részvétel

A Magyar Innováció és Hatékonyság Nonprofit (MI6) NKft. 2011 óta a hazai zöld gazdasági szakmapolitikai stratégiaalkotás meghatározó szereplője. Az elmúlt években nemzetközi színtérré lépett, ahol tevékenységét több országban jelenlévő partnerei és az Európai Bizottság is elismerik. A Virtuális Erőmű Program (VEP) az Európai Bizottság által a legjobb három uniós energiahatékonysági program közé választott fenntarthatósági kezdeményezés, melynek célja, hogy a partnerek energia- és CO₂ megtakarításait pályázatain és projektjein keresztül összegyűjtse, bemutassa, jó példáikat megossza és díjazza. Az el nem használt és így egy fosszilis, szennyező erőműben meg nem termelt, tehát kiváltott energia egységekből egy „virtuális erőmű” épül. A Virtuális Erőmű - mint minden erőmű – blokkokból épül fel (vállalati, lakossági, önkormányzati és nemzetközi blokkok). A blokkok teljesítményét az adott célcsoportra vonatkozó szemléletformálás sikerességén és az így realizált megtakarítások volumenén mérik le. A VEP minden évben meghirdetett pályázatain keresztül díjazza a klímavédelem területén kimagaslóan teljesítő szervezeteket.

2022 évben is meghirdetésre kerültek a VEP pályázatai.

A 2022-es jutalmazott szervezetek között ezúttal is voltak Komárom-Esztergom vármegyei szervezetek.

- Energhatékonyági Mentorszervezet: Komárom-Esztergomi Virtuális Erőmű Program (KEVEP)

- Energiatudatos Önkormányzat: Esztergom Város Önkormányzata, Bábolna Város Önkormányzata
- Energiahatékony önkormányzat: Ácsteszér Község Önkormányzata, Dunaalmás Község Önkormányzata, Tata Város Önkormányzata

A Vármegyei önkormányzat Hivatalában létrehozott éghajlat-változási platform titkársága tevékenységével népszerűsítette a programot és segítette annak eredményes megszervezését.

4. Fenntartható Energia-és klíma akciótervek (SECAP) készítése és felülvizsgálata

A vármegyei önkormányzat TOP 3.2.1-res pályázati forrásból 2018-ban készítette el a SECAP terveket. A pályázat tartalmáról a 2021. október 1-ei közgyűlésen részletesen beszámoltunk.

A SECAP egy kulcsfontosságú dokumentum, amelyben a terv készítője felvázolja, hogy miként kívánja teljesíteni az éghajlatváltozás mérséklésére és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra tett kötelezettségvállalásait (a vármegyei önkormányzat közreműködésével a LEADER Vidékfejlesztési közösségek 10.000 fő lélekszám alatti települései vállalták, hogy 2030-ig 40 %-al csökkentik az üvegházhatású gázkibocsátásaikat), valamint időkereteket és kijelölt feladatokat határoz meg a célkitűzések elérése érdekében.

A pályázati projekt 2018. december 31-ével zárt, jelenleg az öt éves fenntartás 4. évében járunk. A fenntartási időszakban elvárás, hogy a SECAP tervek Polgármesterek Szövetsége honlapján való elérhetőségét és felülvizsgálatát biztosítani kell. A Polgármesterek Szövetségének módszertana alapján a SECAP terveket 2 évente szükséges felülvizsgálni. A felülvizsgálat célja, hogy képet kapjunk arról, hogy a 2030-ig vállalt 40 %-os kibocsátáscsökkentés megvalósítása és a vállalt intézkedések végrehajtása miként áll. Az első felülvizsgálat 2020 őszén volt, míg a 2. felülvizsgálat a tárgyidőszakra esett. A felülvizsgálat eredményeiről a 2022. november 24-ei közgyűlésen részletes tájékoztatást adtunk. A következő felülvizsgálat 2024 őszén esedékes.

5. Környezet-és klímavédelmi projekteken való részvétel

SAFETY4TMF nemzetközi projekt

„A hatóságok, önkormányzatok és más érdekelt felek összehangolt megelőzési és katasztrófavédelmi tevékenységei a zagyarázó létesítmények tekintetében a határokon átnyúló kockázatok és veszélyek csökkentése érdekében” című projekt célországai között minden Duna-menti ország megtalálható, ahol a zagyarázók kérdése releváns.

A projekt vezető partnere a Belügyminisztérium. Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzata Csongrád-Csanád és Heves vármegye mellett társult partnerként vesz részt a projektben.

A projektben az alábbi – főbb - tevékenységek megvalósítása tervezett:

1. célkitűzés: Helyzetfelmérés és szakpolitika-fejlesztés
2. célkitűzés: Gyakorlatorientált kapacitásépítés – katasztrófavédelmi kompetenciák, eljárások és kommunikáció fejlesztése a részt vevő országokban és szervezetekben, a zagyttározókhoz kapcsolódó veszélyekre és a véletlenszerű szennyezés kockázataira való felkészültség és reagálási intézkedések javítása érdekében.
3. célkitűzés: Folyamatfejlesztés, innováció, tudásátadás: A zagyttározókhoz kapcsolódó kockázatok csökkentését elősegítő folyamatfejlesztések és technológiai innovációk kidolgozása, tesztelése és átadása, valamint a projekt hosszú távú multiplikációs hatásainak támogatása.

A pályázat benyújtása két szakaszból áll: az első szakaszban a projektben tervezett tevékenységeket, a partnerséget és a költségvetés tervezetét tartalmazó adatlapot kellett benyújtani. A második szakaszban a részletes kidolgozott szakmai tartalommal, véglegesített partnerséggel és költségvetéssel az első körben kiválasztott projektek pályáznak támogatásért.

A közgyűlés a pályázatban való részvételhez a felhatalmazást a 141/2022.(XI.24.) sz. közgyűlési határozatával adta meg. Tárgyidőszakban megtörtént az első szakaszban a projektben tervezett tevékenységeket, a partnerséget és a költségvetés tervezetét tartalmazó adatlap benyújtása Az első szakaszban benyújtott adatlapról és a 2. szakaszban való részvételről a döntés 2023. I. félévében várható.

„NBS4LOCAL - "Természetalapú megoldások alkalmazása a helyi önkormányzatok éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességének javítása érdekében”

A Belügyminisztérium 2022. májusában „NBS4LOCAL - "Természetalapú megoldások alkalmazása a helyi önkormányzatok éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességének javítása érdekében” címmel pályázatot nyújtott be az Interreg Europe Program 2021-2027 első, egyfordulós pályázati felhívására. A Program Monitoring Bizottsága a pályázatot 2022. december 13-i döntése alapján nyertessé nyilvánította. A projekt tervezett kezdő időpontja 2023. március 1., megvalósítása 48 hónapig tart, a projektzárás várható időpontja 2027. február 28. A projektet egy nemzetközi partnerség valósítja meg. A projekt szakmai megvalósítását segítő magyar érdekeltségi csoportban Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzata számára is helyet biztosítottak, köszönhetően a BM-el a klímavédelem terén a korábbi években közösen végzett eredményes szakmai együttműködéseknek. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás az egyik legnagyobb kihívás, amellyel a helyi önkormányzatoknak a 21. században szembe kell nézniük. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a katasztrófakockázatok csökkentése érdekében a természetalapú megoldások (NBS: Nature Based Solutions) olyan intézkedések, amelyek a természettel együttműködve és annak javításával az ökoszisztémák helyreállítását és védelmét szolgálják. Az ökoszisztéma-alapú megközelítéseknek szerves részét kell képezniük az éghajlatváltozás negatív hatásaihoz való alkalmazkodásra és azok mérséklésére irányuló átfogó erőfeszítéseknek. Erre válaszul a projekt olyan szakpolitikák kidolgozására összpontosít, amelyek az NBS értékét a helyi vagy regionális éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási stratégiák szerves részeként népszerűsítik. A projekt megvalósítása a vármegyei önkormányzat részéről nem jár anyagi ráfordítással. A projektben való részvételhez a vármegyei közgyűlés a felhatalmazást a 14/2023.(III.9.) sz. közgyűlési határozatával adta meg.

6. 2023 éves kilátások

Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzata a 20/2023.(III.9.) sz. közgyűlési határozatával fogadta el a vármegyei Integrált Területi Program 2. sz. módosítását (ITP 3.0).

Az ITP módosításával „klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” címmel új intézkedés került beépítésre az 1. prioritáson belül (élhető vármegye).

Komárom-Esztergom Vármegye Önkormányzata messzemenően elkötelezett a környezetvédelem mellett. Elfogadott környezet-védelmi programmal birtokában, a 2014-2020-as fejlesztési ciklusban megyei klímastratégiát, a megyében működő LEDAER Vidékfejlesztési Községek településeire pedig fenntartható energia és klíma akcióterveket készített. A vármegyei önkormányzat fentiekén túl létrehozta a megyei éghajlatváltozási platformot, a kezdetektől működteti annak titkárságát, alapítója a megyei virtuális erőmű programnak. Szakértő munkatársaink keresztül részt vett számos megyei települési klímastratégia elkészítésében és az ahhoz szervesen kapcsolódó klímavédelmi tevékenység eredményes megvalósításában.

Jelenleg az intézkedésen nincsen forrás allokálva. Amennyiben azonban az OP árfolyamkompenzációjából eredően forrás kerül erre az intézkedésre azt a vármegyei önkormányzat, mint kiemelt kedvezményezett kívánja felhasználni.

Tervezett tevékenységek:

- megyei környezet-védelmi program készítése/felülvizsgálata
- megyei klímastratégia felülvizsgálata
- települési klímastratégiák készítése
- klímasemleges akciótervek kidolgozása
- Felmérések, vizsgálatok készítése (hősgriadó tervek, épületek sérülékenységi vizsgálata, villámárvíz-kitettség vizsgálatok)
- karbonleltárak készítése
- SECAP tervek készítése, felülvizsgálata (megyei, települési)
- Adat-és tudásbázis kialakítása (energetikai fejlesztések eredményei, tudásbázis kialakítása)
- környezeti monitoring rendszer kialakítása, működtetése
- zöld átállás támogatása, megyei zöldfinanszírozási keretrendszer kidolgozása
- Szemléletformáló akciók, települések számára képzések a körforgásos gazdaságra, a hulladékképződés csökkentésre, hulladékhasznosításra, közlekedésre, környezeti érzékenyítésre
- Konzultációk, workshop-ok, mentorálás
- Digitalizáció adta lehetőségek kihasználása

Amennyiben tehát az ITP következő módosításakor források kerülnek erre az intézkedésre allokálásra, akkor megnyílhat a lehetőség, hogy a fenti tevékenységek megvalósításával tovább folytathassuk és bővíthessük környezet-és klímavédelmi tevékenységeinket.

Tisztelt Közgyűlés!

Kérem az előterjesztés megvitatását és a határozati javaslat elfogadását.

Tatabánya, 2023. április. 19.

Bersó Tibor

Határozati javaslat

A Komárom-Esztergom Vármegye Közgyűlése

- 1.) elfogadja a vármegyei önkormányzat - környezetvédelmi programjának 2022 évi végrehajtását is magában foglaló - környezet-és klímavédelmi tevékenységéről szóló tájékoztatót.
- 2.) Felkéri a közgyűlés elnökét, hogy a vármegyei önkormányzat környezet-és klímavédelmi tevékenységéről a jövőben is tájékoztassa a közgyűlést.

Határidő: azonnal

Felelős: Popovics György, a közgyűlés elnöke

Hivatali végrehajtásért felelős: Hummel Rudolf főosztályvezető

